

ANUARI
METROPOLITÀ
DE BARCELONA 2018

DEL BARRI A LA METRÒPOLI

**ANUARI METROPOLITÀ DE BARCELONA 2018.
DEL BARRIA LA METRÒPOLI**

Coordinador editorial: Jaume Clapés

Dipòsit Legal: B 14282-2019
ISBN: 978-84-92940-35-6

Bellaterra, maig de 2019

ANUARI
METROPOLITÀ
DE BARCELONA 2018

DEL BARRI A LA METRÒPOLI

SUMARI

Presentació Janet Sanz	7
Introducció. Una metròpoli de barris i ciutats Ricard Gomà	9
Del barri a la metròpoli: dinàmiques de mobilitat residencial metropolitana Fernando Antón-Alonso i Sergio Porcel	11
Barcelona i les estadístiques de condicions de vida: més de tres dècades aportant coneixement de la metròpoli Sergio Porcel, Irene Cruz i Lara Navarro-Varas	25
Polítiques per a situacions d'alta vulnerabilitat residencial des d'una escala supramunicipal: desplegant l'Agenda Besòs Carles Donat (Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona), Helena Cruz, Consol Prados (consultora de polítiques públiques) i Sergi Yanes (IGOP-UAB)	45
Ciutat jugable i ciutat jugada: diagnòstic de les oportunitats de joc a l'espai públic de Barcelona Emma Cortés i Maria Truñó (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, IIAB)	69
Mobilitat, activitats quotidianes i patrons de victimització: la metròpoli i els seus espais d'atracció delictiva Marta Murrià, Carlos González i Cristina Sobrino	93
Localització de la innovació a la regió metropolitana de Barcelona, 2010-2016 Marc Fíguls i Vittorio Galletto	111
Impacte de la crisi econòmica en el mercat de treball de la demarcació de Barcelona, 2008-2017 Rosa Garcia-Hernández, Marc Fíguls, Vittorio Galletto i Joan Trullén (UAB)	135

Enfortiment econòmic des dels barris: l'articulació del Pol Cooperatiu del Besòs Ivan Miró (La Ciutat Invisible. Coòpolis - Ateneu Cooperatiu de Barcelona	175
Mobilitat laboral, aparcament i vehicle motoritzat: el repte del canvi modal Maite Pérez i Francesc Coll	193
L'auge de la moto a la metròpoli de Barcelona: causes, impactes i propostes d'intervenció Núria Pérez Sans, David Andrés Argomedo i Maite Pérez	217
Els entorns alimentaris locals a la ciutat de Barcelona Xavier Garcia, Elena Domene i Marta Garcia	241
Jo reciclo: factors condicionants del comportament ambiental en 2 municipis metropolitans Marta Garcia, Elena Domene i Xavier Garcia	265
Cap a una anàlisi socioecològica integrada de la infraestructura verda metropolitana Joan Marull, Roc Padró, Jacob Cirera (AMB), Annalisa Giocoli (AMB), Manel Pons, i Enric Tello (UB)	295
Anàlisi Socioecològica Integrada: aplicació al planejament del territori metropolità Roc Padró, Joan Marull, Annalisa Giocoli (AMB), Jacob Cirera (AMB), Francesc Coll, Manel Pons, Silvia Pili (Sapienza Università di Roma) i Joan Pino (CREAF)	327
La metròpoli propera: eleccions de districte i governança multinivell a Milà, Lisboa i Marsella Roger Barres i Marc Martí-Costa	367

CIUTAT JUGABLE I CIUTAT JUGADA: DIAGNOSI DE LES OPORTUNITATS DE JOC A L'ESPAI PÚBLIC DE BARCELONA

Emma Cortés i Maria Truñó (Institut Infància i Adolescència de Barcelona, IIAB)

Canvi de paradigma: dels parcs infantils a la ciutat jugable amb un Pla

A mitjans del segle XIX van aparèixer a Alemanya els primers parcs infantils que es van anar generalitzant a Gran Bretanya i a la resta d'Europa. Per primera vegada l'espai públic comptava amb una infraestructura específica i exclusiva per al joc dels infants que perseguia crear ciutats en què els nens i nenes poguessin viure millor. El gran referent històric d'obrir i dissenyar espais de joc a les ciutats devastades per la Segona Guerra Mundial és Aldo Van Eyck (Holanda, 1918-1999). Partia de la idea que "tota ciutat moderna havia de posar atenció en els infants" i ho concretava en el disseny d'espais i elements dispersos pel teixit urbà com a entorns d'ús quotidià per desenvolupar les capacitats creatives, imaginatives i motrius i guanyar presència de les criatures als carrers.

La necessitat d'afavorir el joc i la trobada dels nens i nenes a l'espai públic és, encara, un repte d'avui dia a les nostres ciutats. En un entorn urbà més aviat inhòspit i poc sensible a les necessitats de la infància, amb injustícia espacial pel domini del cotxe i el dèficit de verd, i amb conflictes d'usos pel pastís que suposa un espai públic escàs, la funció de trobada dels carrers ha anat minvant. Així mateix, la resposta que s'ha anat donant en preservar petits racons delimitats per l'única funció de jugar dels més petits, s'ha acabat convertint en àrees de joc excessivament estandaritzades, poc diverses i poc connectades amb la natura, i

dissenyades pensant prioritàriament en la seguretat, el manteniment i la tranquil·litat dels adults i no tant en les possibilitats i necessitats de joc d'infants i adolescents.

Aparentment els motius que han portat les ciutats a comptar amb àrees de joc són una bona notícia. De fet és important que n'hi hagi i que cada vegada responguin més i millor als criteris de qualitat per al joc divers, estimulants i inclusius, també pensant més enllà de la primera infància. Però, per altra banda, aquest model suposa una excessiva especialització de l'espai públic, ja que separa els diferents col·lectius que conviuen a la ciutat i redueix les possibilitats d'espais més versàtils, inclusivament, de relació i de convivència d'usos. Així doncs, les àrees de joc han de ser l'única resposta a les necessitats de joc, convivència i de vida al carrer? Contemplen una concepció prou àmplia de l'activitat lúdica i física de tota la ciutadania? I de les necessitats de les persones adultes en el temps de cures dels infants que juguen?

Barcelona, al llarg dels anys, ha anat creant noves àrees de joc fins arribar a les prop de 900 actuals a partir d'aprofitar, sobretot per part dels districtes, l'aparició d'oportunitats concretes. La ciutat no ha planificat a curt, mig ni llarg termini amb visió territorial i amb visió global, ni ha acordat criteris ni accions per afavorir el dret al joc dels infants i adolescents seguint les recomanacions de Nacions Unides recollides en les *Observacions Generals del Comitè dels Drets de l'Infant sobre el dret al joc* (nº 17, 2013). La ciutat ha anat fent, amb la idea de quantes més àrees millor i responent més a la quantitat que a la qualitat. La imatge dels parcs infantils en què pensa qualsevol veí o veïna molt probablement serà la mateixa, estandarditzada i tancada, que es troba a tots els barris. Hi ha molt poca presència d'àrees de joc amb caràcter propi i realment atractives per als nens i nenes i, per tant, òptimes per a fer comunitat.

Així mateix, també són insuficients els criteris de disseny universal i d'accessibilitat dels espais i dels elements de joc, pensant en que puguin facilitar un joc inclusiu per a tots els infants, siguin quines siguin les seves capacitats, així com també la diversitat funcional dels adults que els acompanyen, sovint avis i àvies. La Síndica de Greuges de Barcelona plantejava el 2016 la necessitat de revertir aquesta mancança de les àrees de joc, a fi que permetin el joc d'infants amb discapacitat, arran de la queixa d'una mare d'un nen amb pluridiscapacitat.

Tant l'escassa jugabilitat com la insuficient accessibilitat són dos dels problemes que motiven la necessitat de repensar els criteris de disseny de les àrees de joc a la ciutat. La reflexió es dona en diversos espais i processos: per un costat, en el marc del grup de treball transversal Espai públic, infància i adolescència (març 2016-juny 2017), integrat per una vintena de referents municipals de diversos serveis i impulsat per l'IIAB la primavera de 2016. Un dels seus moments destacats van ser els debats i continguts de la Jornada els drets dels infants a la ciutat (desembre de 2016) coorganitzada per l'IMEB i l'IIAB; i els resultats del treball recollits en el document *24 consideracions sobre l'espai públic amb perspectiva d'infància i adolescència*. I per un altre costat, en el marc de la Xarxa d'Accessibilitat i Vida Independent de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, on durant més de dos anys diverses entitats vinculades a les persones amb discapacitats i a l'activitat física, conjuntament amb tècnics municipals han treballat i consensuat criteris d'accessibilitat per a les àrees de joc.

Ara bé, incorporar nous criteris per millorar les àrees de joc des del punt de vista de la jugabilitat i de l'accessibilitat és una condició imprescindible, però no suficient per a un canvi de paradigma que faci de Barcelona una ciutat jugable i jugada. El repte és major: crear les bases i les eines per avançar cap a una política del joc a l'espai públic que aconsegueixi dedicar temps i espais per a l'activitat lúdica i física a l'aire lliure començant per la infància i recuperant el gust per jugar a totes les edats. Afavorir-ho suma a altres estratègies per abordar problemàtiques socials de fons, com són l'obesitat infantil, el sedentarisme, el pantallisme, la manca d'autonomia, problemes de salut mental, així com la individualització i l'aïllament social.

En aquest escenari, com a mínim, hi ha quatre motius per reconèixer que la importància social del joc mereix ser considerat matèria de política pública local. En primer lloc, perquè el joc és una necessitat tan vital per a desenvolupament integral dels nens i nenes que va ser reconegut com un dret humà específic en aquesta etapa del cicle vital. El segon motiu, perquè l'activitat lúdica i física millora el benestar i la salut física i mental de tothom. En tercer lloc, perquè al voltant del joc es genera trobada i s'enriqueix la vida comunitària, tal com diu l'urbanista Jan Gehl: "els infants jugant al carrer són un bon indicador de la qualitat de la vida comunitària". I finalment perquè la millora dels entorns de joc empeny,

alhora, la naturalització i pacificació de l'entorn urbà. Hi ha prou evidència dels beneficis col·lectius del joc al carrer i el seu paper i potencial per crear comunitats més alegres, saludables i cohesionades en entorns més verds i segurs.

La tasca és ingent perquè, tal com va identificar Nacions Unides (OG n° 17, 2013), són molts els obstacles per a l'exercici efectiu i progressiu del dret al joc que són significatius també per a Barcelona: entorns de joc poc adequats per la seva inseguretat; resistències a l'ús de l'espai públic pels infants per la creixent comercialització de l'espai públic i la poca tolerància de la seva presència; manca d'espais comunitaris diversos de joc i lleure per a totes les edats; desequilibri entre gestió del risc i seguretat; manca d'accés a la natura; exigències d'èxit escolar i horaris excessivament estructurats i programats; menysteniment del joc en els programes de desenvolupament dels infants; i manca de reconeixement de la importància del joc i del temps lliure.

Aquest és el sentit i la premissa del document marc elaborat per l'IIAB per a l'Ajuntament de Barcelona *l'Estratègia Barcelona dona molt de joc* presentada al Ple municipal el febrer de 2018. Que va ser el punt de partida pel primer *Pla del joc a l'espai públic amb horitzó 2030* treballat també per l'IIAB que va coordinar la seva elaboració participada i transversal dins l'Ajuntament i que es va presentar públicament en la jornada Joc i ciutat el febrer 2019. El Pla del joc concreta 63 actuacions, 10 de les quals són projectes tractors i incorpora 10 fites a assolir el 2030 i planteja 14 objectius que s'estructuren en 3 eixos estratègics:

- Eix 1. Més i millors espais pel joc a l'entorn urbà: la infraestructura lúdica en una ciutat jugable ("pedra")
- Eix 2. L'estímul de l'activitat lúdica i física al carrer i a l'aire lliure: els usos lúdics en una ciutat jugada ("persones")
- Eix 3. L'impuls d'un canvi de paradigma: el joc guanya lloc a la ciutat ("paradigma")

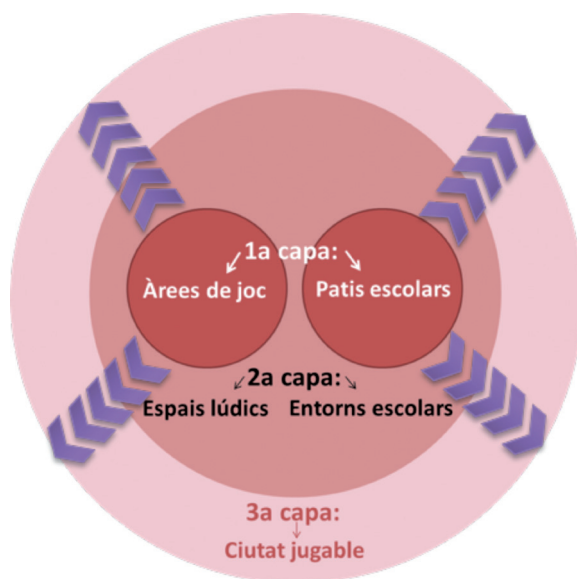
Nou marc per maximitzar la jugabilitat a l'entorn urbà: la infraestructura lúdica en 3 capes i 7 criteris

Per a conceptualitzar aquesta nova visió, a partir de la revisió documental de referència, començant pel marc de Nacions Unides esmentat, i incloent estudis i documents de treball i guies tant d'administracions locals com d'organitzacions socials especialitzades en la matèria, es proposa un marc conceptual per a la realitat de Barcelona. Es tracta principalment d'ampliar el focus del zoom de les àrees de joc al gran angular de la infraestructura lúdica aportant una nova dimensió a tenir en compte, una nova capa a l'hora de pensar l'entorn urbà: la jugabilitat. I contrastar-ho amb els coneixements professionals tècnics de referents municipals, tot generant un coneixement situat, aplicat i aplicable generat a partir del diàleg entre les visions i experiències des de la gestió i el manteniment, des del disseny de projectes i model urbà.

El marc conceptual està centrat en aspectes infraestructurals per incorporar a l'urbanisme de la ciutat i ens ha permès fer una primera anàlisi de tot allò que ofereix la ciutat al joc i a l'activitat física a l'aire lliure. La infraestructura lúdica la componen els diferents espais urbans a l'aire lliure amb possibilitats de joc, més enllà de la intensitat de l'ús lúdics i de la intencionalitat de disseny pel joc. De fet, partim de la omnipresència del joc en les vides dels nens i nenes: "el joc és tot comportament, activitat o procés iniciat pels mateixos infants que pot passar a qualsevol lloc i sempre que en tinguin l'oportunitat" (OG n° 17, 2013 Comitè Drets Infant, NNUU). O tal com diu Francesco Tonucci, pedagog italià i impulsor de la ciutat dels infants, "hem d'acceptar que els llocs millor adaptats per jugar són els espais reals de la ciutat: escales, patis d'edificis, parcs, places, carrers, monuments".

Per tant, les àrees de joc formen part dels espais de la ciutat on els infants juguen, però no són els únics espais on ho fan, sinó que la infraestructura lúdica abasta 3 capes com a cercles concèntrics: la dels llocs de joc per excel·lència dels infants —les àrees de joc i patis escolars—; la dels seus voltants —entorns escolars, places, parcs, jardins i interiors d'illa—; i d'altres espais urbans i naturals i recorreguts de vianants amb joc més o menys fortuït.

Figura 1. Les 3 capes de la infraestructura lúdica

Font: Elaboració pròpia Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

1a Capa: àrees de joc i patis escolars

En la primera capa se situen les **àrees de joc** que són els espais designats per a ús exclusiu de joc, delimitats, senyalitzats i certificats i els **patis escolars**: Espais a l'aire lliure d'escoles bressol, infantil i primària i instituts on es juga en horari lectiu i en el temps del migdia i que poden obrir-se al barri la resta del temps. Ambdós espais són els llocs per excel·lència del joc a l'aire lliure dels infants, on el joc no conviu amb altres usos i que estan designats i dissenyats específicament per jugar i fer activitat física, i incorpora algun tipus d'elements dissenyats expressament i que requereixen certificació.

2a Capa: espais lúdics i entorns escolars

En la segona capa se situen **els espais lúdics** (parcs, places, jardins i interiors d'illa) que ofereixen possibilitats de joc en convivència amb altres usos i que poden incloure àrea de joc o no. I els **entorns escolars**, que

són les zones urbanes a les entrades i voltants dels centres educatius (escoles bressol, infantil, primària i secundària) amb accessos pacíficats i possibilitats d'espai d'estada i joc fortuït. Ambdós són espais d'ús exclusiu per a vianants amb possibilitats de joc i usos lúdics en convivència amb altres activitats ciutadanes. Poden incloure elements urbans jugables, així com elements de joc certificats. Són espais fonamentalment de trobada social i vitals per a les relacions intergeneracionals i per a la convivència comunitària i veïnal. Els seus accessos han de garantir la seguretat i l'autonomia dels infants i afavorir la mobilitat a peu o en rodes, així com l'accessibilitat.

3a Capa: ciutat jugable

Aquesta tercera capa inclou la resta d'espais urbans i naturals, així com recorreguts de vianants de la ciutat, on es juga i es fa activitat física, de manera més o menys espontània o casual, per part d'infants, joves, adults i gent gran. Aquesta 3a capa permet maximitzar les oportunitats de joc amb actuacions diverses: des d'ampliar, optimitzar i/o acondicionar espais urbans, fins a introduir elements o mobiliari urbà amb alta jugabilitat passant per urbanisme tàctic i iniciatives puntuals que estimulen el joc. Es poden distingir:

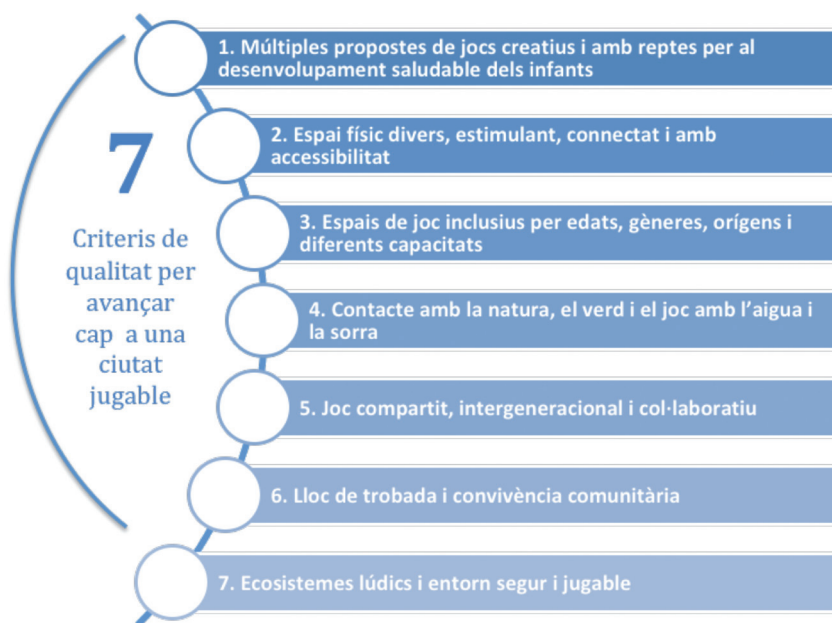
- Carrers exclusius per a vianants de forma permanent o temporal
- Carrers pacíficats i voreres amples
- Elements urbans jugables (bancs, marquesines...)
- Parcs esportius urbans (skate parcs)
- Pistes poliesportives obertes
- Elements esportius (cistelles, ping-pong, petanca...)
- Platges, parcs forestals i les lleres dels rius

Iniciar la identificació de tots els components de la infraestructura lúdica és una contribució cabdal per tal de poder incorporar la capa de jugabilitat en la planificació urbana. Això abasta des de les microintervencions d'urbanisme tàctic fins als grans plans urbanístics, i permet repensar i impulsar més i millors oportunitats de joc a l'espai públic.

Les 3 capes clarifiquen i agrupen la diversitat d'espais amb oportunitats de joc i permeten geolocalitzar-los pel que fa a disponibilitat i morfologia

(superfície, etc.). Ara bé, per tal de caracteritzar la infraestructura, el marc d'anàlisi s'ha construït a partir de 7 criteris de qualitat a partir de l'Observació General de Nacions Unides esmentada, recerques i documents de referència internacional sobre el disseny, així com materials i estudis propis de l'IIAB: Orientacions tècniques per a la renovació d'àrees de joc a Barcelona i l'Observació etnogràfica d'àrees de joc a Barcelona: una aproximació als usos i valoracions de les famílies. Els 7 criteris de qualitat del joc, de l'1 al 5 en clau de disseny per afavorir el joc, i el 6 i el 7 en clau de planificació per afavorir entorns de trobada, segurs i connectats:

Figura 2. 7 criteris de qualitat per avançar cap a una ciutat jugable

Font: Elaboració pròpia Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

CRITERI 1: Múltiples propostes de jocs creatius i amb reptes per al desenvolupament saludable dels infants

És clau que els espais i elements de joc maximitzin l'activitat física diversa, convidin els infants a ser protagonistes de l'acció i ha assumir responsabilitats i riscos autònomament posant a prova les seves diferents

habilitats. És important que ofereixin una combinació de tipus de joc divers: de moviment, simbòlic, motriu, d'experimentació, tot afavorint el màxim d'opcions de les principals activitats lúdiques a l'aire lliure recollides en la taula 1. També és clau la versatilitat en l'espai i en les estructures que estimulin jugar de diferents maneres o amb elements de joc que permetin construir i desconstruir.

Taula 1. Principals activitats lúdiques i possibles elements que les estimulen

Activitats lúdiques	Possibles elements que estimulen l'activitat
1. Lliscar	Tobogans de diferents alçades i amplades, llargs i curts, coberts en forma de tub o descoberts, amb diferents pendents i formes, etc. Plataformes lliscants de pendent també amb diverses alçades i pendents.
2. Gronxar-se	Gronxadors individuals i col·lectius aptes per a diverses edats des de nadons fins als adults, de diferents alçades, per gronxar-se en parella, tipus gandula (apte per infants amb diversitat funcional), o de cistella adequat pel joc col·lectiu, per als adolescents i per a infants amb discapacitats motores, etc.
3. Enfilar-se	Rocòdroms, escales verticals, plataformes elevades, esglaons, piràmides de xarxa, escultures jugables que permetin enfilar-se, mikados gegants, troncs naturals, etc. de diferents alçades i nivells de dificultat, per a totes les edats.
4. Fer equilibris	Barres d'equilibris, circuits de troncs, ponts penjants, etc. a diferents alçades i dificultats.
5. Saltar	Llits elàstics, estructures flexibles de xarxes, gomes, plataformes amb molles, etc.
6. Sentir vertigen	Giratòries individuals o col·lectives, tirolines, ponts penjants en alçada, barres de bomber, etc.
7. Balancejar-se	Balancins individuals o col·lectius, tipus molla o de puja i baixa, per terra o penjant, amb cordes i amb diferents intensitats de balanceig.
8. Córrer i rodar	Espais prou grans i diàfans per desplaçar-se corrent o en bici, patinet, patins, monopati o per jugar a pilota o a la corda, o altres jocs d'habilitat motriu com fer la roda, verticals, etc.
9. Amagar-se	Casetes, arbustos formant un tancat, estructures on posar-se a sota, tubs, elements naturals en cova, túnels, etc.
10. Experimentar	Superfícies o taules de sorra, elements naturals (pedres, pals, fulles), canals d'aigua, jocs amb politges amb cubells i recipients, estructures sonores, espais que permetin explorar tipus circuit, etc.
11. Interpretar rols	Casetes, cuines, estructures amb forma de vehicles, vaixells, trens, cotxes o animals, altres estructures que suggereixin escenaris, com castells, cabanes, etc.
12. Expressar-se	Pissarres, guixos, pals i sorra, espais escènics i grades, paviment de ciment llis i paret amb efecte mirall per ballar, connexió elèctrica i WIFI per música, murs 'lliures' per a art urbà, etc.
13. Trobar-se i relaxar-se	Espais de trobada amb bancs disposats per conversar en grup, taules de pícnic grans i petites, superfícies de gespa i confortables per seure a terra, zones d'ombra, etc.

Font: Elaboració pròpia Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

CRITERI 2. Espai físic divers, estimulante, connectat i amb accessibilitat

Amb un disseny integrat en el seu entorn que ofereixi usos versàtils, amb diferents superfícies (textures, materials, colors...) i una orografia que formi part de les oportunitats de joc. Amb els elements de joc que no han d'estar necessàriament confinats en una tanca, només quan ho requereixi per garantir condicions de seguretat (transit rodat proper). Un espai físic bonic, cuidat i acollidor per a l'estada, la trobada i el joc.

CRITERI 3. Espais de joc inclusius per a diferents edats, gèneres, orígens i capacitats

Amb propostes de joc per a diverses edats, inclosos els adolescents, així com jocs aptes per a persones adultes. Que afavoreixin el joc compartit de nens i nenes sense donar excessiva centralitat de les propostes d'activitats més físiques per sobre d'altres més tranquil·les. Que la diversitat i riquesa cultural trobi lloc en les àrees de joc. I amb elements de joc certificats com a inclusius que permetin que un infant amb discapacitat (motora, sensorial o intel·lectual) o diversitat funcional en gaudeixi juntament amb altres infants.

CRITERI 4. Contacte amb la natura, el verd i el joc amb l'aigua i la sorra

Que incorpori verd i vegetació amb què els infants puguin interactuar, amb superfícies de sorra i amb elements de joc fets amb materials naturals i sortidors d'aigua per a esquitxar-se.

CRITERI 5. Joc compartit, intergeneracional i col·laboratiu

Que les estructures de joc fomentin el joc compartit, afavorint el joc simultani de dos o més infants, que hi hagi estructures en què sigui necessària la col·laboració per a poder jugar (politges, balancins de dos, etc.) i amb estructures per jugar infants i persones adultes de forma compartida.

CRITERI 6. Lloc de trobada i convivència comunitària

Que es concebin les àrees de joc i entorns immediats també per a la trobada comunitària, tot tenint en compte les necessitats de les persones

adultes que acompanyen els infants o que també en fan ús. Que siguin confortables i acollidors amb bancs i taules de pícnic, wc, bon manteniment i neteja. Que esdevinguin espais significatius per la comunitat i que es promoguin formules de coresponsabilitat a l'hora de tenir-ne cura.

CRITERI 7. Ecosistemes lúdics i entorn segur i jugable

La ciutat ha de comptar amb àrees de joc i la resta d'infraestructura lúdica que es complementin entre si, i es creïn, així, entorns comunitaris enriquits i afavoridors del desenvolupament integral de les persones, en especial dels infants. Que estiguin connectades mitjançant recorreguts de vianants, carrers segurs sense cotxes, i facilitin la lliure circulació dels infants a partir de certa edat i el joc autònom.

Què sabem de les oportunitats de joc a l'espai públic de Barcelona? Creació d'un sistema d'indicadors i diagnosi

Per tal de poder respondre la pregunta de què ofereix l'entorn urbà de Barcelona per al joc i l'activitat física a l'aire lliure pensant, en primer lloc, en els nens i nenes, però també en adolescents, joves, adults i persones grans, hem generat una sistema bàsic d'indicadors, construït a partir dels 7 criteris esmentats. En aquesta primera aproximació analítica a les oportunitats de joc a l'espai públic de Barcelona s'han pogut valorar diverses dimensions de disponibilitat, distribució, proximitat, densitat i qualitat dels espais que han permès identificar dèficits i traçar la línia base de punt de partida a l'inici del Pla.

Tot i la voluntat de combinar la ciutat construïda amb la ciutat habitada, és a dir, la dimensió d'infraestructura i la dimensió d'usos, a partir de les dades disponibles, la diagnosi té un clar biaix cap a la infraestructura i específicament cap a les àrees de joc. L'Institut Municipal de Parcs i Jardins ha fet un esforç rellevant per generar noves dades per caracteritzar l'oferta i ha creat una nova base de dades de les àrees de joc del manteniment de les quals en són els responsables.

Aquestes informacions han permès fer una primera radiografia a nivell quantitatiu de les principals característiques de les àrees (ubicació, superfície, tipus de terra i tipus de delimitació) i també d'un inventari global

dels diferents elements de joc. La contribució més significativa ha estat l'exercici de fer operatius els 7 criteris en indicadors mesurables de qualitat en termes de jugabilitat: tipus d'activitat lúdica que proposa cada estructura de joc (vegeu taula 1) que s'ha fet mitjançant la visualització de cada una de les imatges de les fitxes de certificació. També s'ha recopilat i classificat la informació relativa a estructures de joc d'especial interès com els gronxadors de cistella, tobogans amples o els elements certificats com a inclusius. Per la seva banda, Barcelona Regional ha realitzat, per encàrrec de l'Ajuntament i amb col·laboració de l'IIAB, la geolocalització i anàlisi quantitativa de la infraestructura lúdica a partir de les dades proveïdes per Parcs i Jardins i també per l'Institut Barcelona Esports mitjançant el seu recent mapeig d'equipaments esportius.

Aquest important esforç compartit de generació de coneixement permeatrà, en endavant, l'Ajuntament de Barcelona estar en millors condicions per rendir comptes i monitoritzar les oportunitats de joc a l'espai públic, per tal de contribuir a la presa de decisions públiques que ens facin avançar cap a una ciutat jugable i jugada basada en evidències.

A Barcelona, amb dades actualitzades a setembre de 2018, hi ha 868 àrees de joc que sumen 159.100 m². La mitjana és de 183 m² per àrea de joc, però la meitat (51%) es poden considerar petites, ja que no arriben a 150m². A la ciutat trobem àrees de joc des dels 16m² al Carmel, fins als 2.282m² a la Guineueta. Aquest treball col·laboratiu ha permès establir tècnicament uns estàndards mínims de suficiència pel que fa a la superfície i consensuar que una àrea menor de 50m² no permet un joc actiu suficient i que, per tant, es considerarà que cal tendir a l'eliminació i a la cerca d'alternatives cas per cas.

Les dades apunten que 8 de cada 10 infants de la ciutat tenen una bona cobertura quant a la proximitat d'àrees de joc al lloc on viuen o del seu centre educatiu. Aquest fet corrobora que el problema no rau en la quantitat (disponibilitat i distribució), sinó més aviat en la qualitat, com ho evidencia la troballa que només el 23% ofereixen un mínim de sis activitats lúdiques diferents. Pel que fa a l'accessibilitat, únicament el 25% de les àrees de joc són considerades accessibles o amb elements certificats com a inclusius.

Respecte la satisfacció amb els espais, en l'Enquesta de Benestar Subjectiu de la Infància de Barcelona (IIAB, 2017) quan es pregunta als infants de 10 a 12 anys de la ciutat, la meitat (47%) expressen no estar prou satisfets amb els espais per jugar i divertir-se al seu barri. Adolescents i joves només compten amb els espais i elements esportius, però cap espai que els permeti desenvolupar altres activitats lúdiques que també els interessin, com el ball o la trobada i la conversa a l'espai públic. Les estructures d'alçada i amb repte són també atractives per als nois i noies, però hi ha una provisió insuficient, tan sols hi ha 10 àrees en tota la ciutat que en tenen. El joc intergeneracional és pràcticament inexistent; els espais i elements esportius són els únics que permeten aquesta interacció d'edats, i també esdevenen cabdals per oferir activitat lúdica i física no organitzada i lliure a l'espai públic a joves, adults i persones grans.

En general a tot l'entorn urbà, i especialment a les àrees de joc i als patis escolars, hi ha molt poc contacte amb el verd, la natura i elements naturals, malgrat totes les evidències generades en el cas de Barcelona (ISGlobal, 2015) que confirmen la seva vital importància, en especial entre els infants, tant per al seu desenvolupament saludable com per als aprenentatges. La diagnosi identifica que la meitat de les àrees de joc no estan dins d'espais verds i que existeix un clar dèficit de possibilitats de jugar amb aigua: Barcelona només compta amb 2 espais pel joc d'esquitxar-se i refrescar-se i només el 18% de les àrees de joc tenen una font d'aigua potable propera (fins a 50 metres de distància).

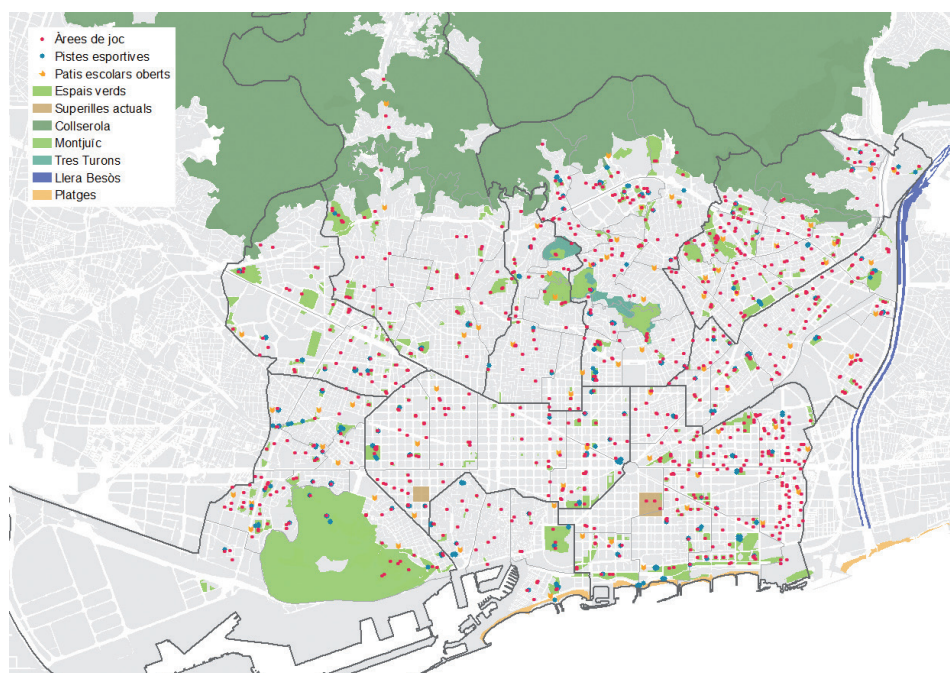
Els patis escolars són una oportunitat per oferir un joc lliure enriquit, tant per l'alumnat en horari lectiu, com per a usos comunitaris si s'obren al barri en la resta del temps. Actualment hi ha 69 patis escolars públics (pràcticament tots d'infantil i primària) que formen part del programa Patis Escolars Oberts al Barri. Hi ha constància de mancances pel que fa al disseny que afavoreixi el joc diversificat, la coeducació i ambients més naturalitzats i verds, si bé no hi ha un inventari exhaustiu a partir d'aquestes variables dels patis escolars a la ciutat. L'estimació per part del Consorci d'Educació de Barcelona és que es podria considerar que el 30% de centres educatius compten amb patis adequats ja sigui perquè són patis d'escoles de recent creació, o bé perquè ja s'han transformat amb criteris de jugabilitat, gènere i sostenibilitat, o perquè estan en processos oberts.

A la ciutat hi ha 326 espais verds, que són els parcs, jardins i places de la ciutat que superen els 2.000 m², així com els interiors d'illa, i representen 496,56 ha, una superfície molt superior a la de les àrees de joc. Els espais verds tenen una alta potencialitat com a espais lúdics intergeneracionals, més enllà de si integren o no àrea de joc, per les seves dimensions, versatilitat d'usos i, en general, també per la seguretat respecte els perills del trànsit rodat i també per l'enriquiment que suposa la presència de natura. Hi ha un ampli marge de millora integrant possibilitats de joc en la globalitat d'aquests espais, sense delimitar i tancar àrees de joc. De la mateixa manera que són entorns on cal incrementar l'habitabilitat amb elements urbans que facilitin l'estada i la trobada, a fi de cobrir necessitats importants de vida quotidiana: només el 8,5% d'espais verds tenen lavabos d'accés públic, només el 9% tenen taules de pícnic o només el 18% tenen alguna zona de bar amb terrassa.

Més enllà de les àrees de joc i dels espais verds, Barcelona compta amb molts altres espais per jugar a l'aire lliure com són les 313 pistes esportives, les 11 àrees patinables, les 7 pistes de skate i de patinatge i els 4 parcs esportius urbans de més de 3.000 m². Per altra banda, els carrers exclusius per a vianants, així com les superilles o els carrers pacificats que permeten que el joc no estigui restringit a espais exclusius, sinó més integrat a la ciutat. Tot i que s'estima que el 60% de l'espai públic de la ciutat està dedicat al trànsit rodat i a l'aparcament en superfície, la xifra de zones i carrers amb prioritat per a vianants quasi s'ha duplicat en la darrera dècada: de les 71 hectàrees de 2007, s'ha passat a 127 hectàrees el 2017. Aquesta tendència de consolidar l'aposta de Barcelona com a ciutat de vianants es materialitza, molt especialment, en el programa de superilles, que recupera l'espai públic per a les persones i les activitats de vida quotidiana i una mobilitat més sostenible i es confereixen com espais que fan realitat les estratègies d'urbanisme de la vida quotidiana o de perspectiva de gènere, així com les de ciutat jugable.

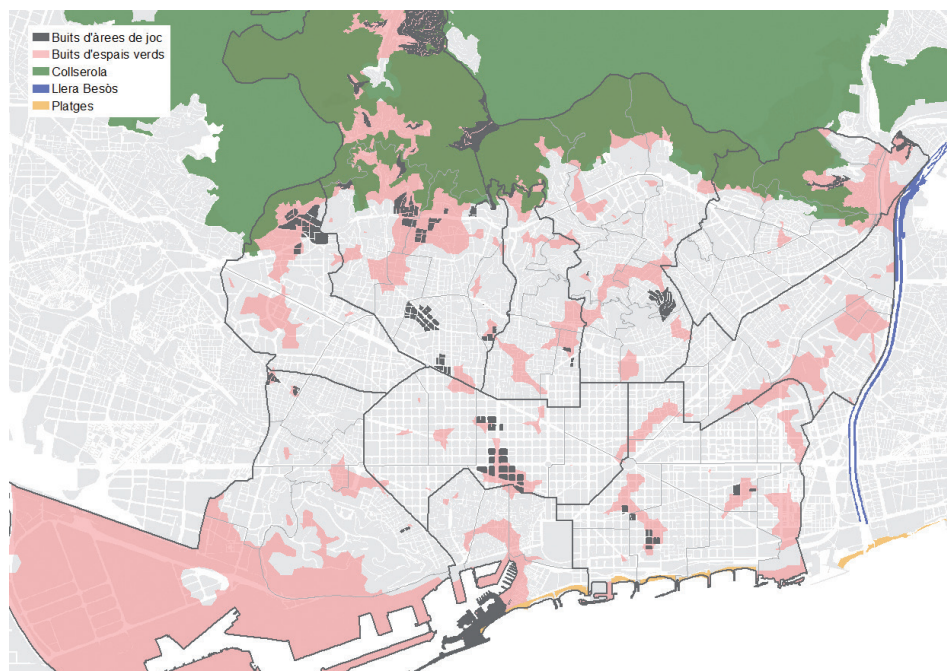
Finalment, els entorns naturals són indrets idonis per al joc en contacte amb la natura: tant els parcs forestals de Collserola, Montjuïc i els Tres Turons, com la llera del riu Besòs i especialment les 26,7 hectàrees de platges on es juga tant a l'aigua com a la sorra, durant tot l'any, tot i l'escàs aprofitament fora de temporada d'estiu.

Mapa 1. Localització de la infraestructura lúdica de Barcelona, 2018

Font: Barcelona Regional a partir de l'Ajuntament de Barcelona.

El nivell d'anàlisi realitzat no ha permès la desagregació de totes les dades a nivell territorial de barris, exercici que s'ha previst com una actuació en el Pla. Únicament ha permès fer una primera aproximació i identificar quina és la provisió d'infraestructura lúdica a nivell de districtes: Sant Martí, Nou Barris, Horta-Guinardó i Sants-Montjuïc són els que tenen una oferta més completa i les zones de la ciutat més deficitàries són els barris de la Dreta de l'Eixample, Sants-Badal, Sant Gervasi-Galvany, el Putxet i el Farró, la Font d'en Fargues, el Parc i la Llacuna del Poblenou, el Poblenou, Provençals del Poblenou.

Mapa 2. Alguns dèficits en la infraestructura lúdica de Barcelona, 2018

Font: Barcelona Regional a partir de l'Ajuntament de Barcelona.

Com dèiem, cal complementar l'anàlisi de la infraestructura lúdica pel que fa a les variables de disponibilitat, distribució, densitat, proximitat i qualitat amb l'anàlisi dels usos, perquè, finalment, el repte és que se surti a jugar, a fer activitat física i a trobar-se al carrer, petits i grans. En aquest sentit, les evidències indiquen que els infants no juguen suficientment de forma lliure a l'aire lliure ja que el 29% de nenes i el 23% de nens no juguen cap dia al parc o al carrer (ESB 2016/17), i el grau d'autonomia que tenen per fer-ho no és suficient, ja que la meitat d'infants de 10 a 12 anys ens diuen que troben a faltar autonomia, a casa, al carrer i a l'escola i que tenen un baix nivell de satisfacció amb els espais per jugar de la ciutat (EBSIB 2017). La bretxa de gènere està molt present en els usos i el joc dels patis escolars, tan en horari lectiu com en el temps de pati obert al barri, així com en l'activitat física. La inactivitat física entre les noies i joves (17%) és el doble que la inactivitat física entre els nois i joves (8%) (FRESC, 2016).

A partir de l'aproximació als usos i valoracions de les famílies mitjançant una observació etnogràfica d'àrees de joc de Barcelona (IIAB, 2017), s'identifica que les persones adultes de les famílies acompanyen els nens i nenes a jugar utilitzant 3 o 4 espais de referència pròxims als recorreguts quotidians en una lògica d'ecosistema. Necessiten entorns segurs i confortables, no només en termes urbanístics i infraestructurals, sinó també en termes socials, amb relacions de convivència positives, tant per a petits com per a grans. Els caps de setmana o vacances escolars busquen espais per jugar mes llunyans al lloc de residència o als centres educatius.

Pel que fa a les persones adultes, els grups de població amb menor activitat física i major sedentarisme són les dones, les persones de barris més desafavorits, les persones majors de 65 anys i les nascudes fora de la Unió Europea.

Fites mesurables a 2030 cap a una ciutat jugable i jugada

Seguint el format dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030, i a partir, per un costat, del relat en forma d'horitzó de ciutat jugable construït i consensuat en el marc del procés transversal i participat d'elaboració del Pla del joc a l'espai públic, i per l'altre costat, de les dades generades i sistematitzades disponibles en la diagnosi, es van definir 10 grans fites de ciutat mesurables, a les quals es vol arribar, com a molt tard, el 2030. El seguiment d'indicadors per monitoritzar els graus d'assoliment d'aquestes fites serà una de les eines imprescindibles per a l'avaluació del Pla del joc a l'espai públic que requerirà més generació de coneixement aplicat.

1a fita: Doblar les àrees de joc amb diversitat d'activitats lúdiques

Garantir el joc divers i creatiu a les àrees de joc, DOBLANT aquelles que proposen diversitat de joc, és a dir, que ofereixen, almenys, sis de les principals activitats lúdiques: lliscar, enfil·lar-se, gronxar-se, balancejar-se, fer equilibris, saltar, sentir vertigen, córrer/rodar, amagar-se, experimentar, interpretar rols, expressar-se, trobar-se/relaxar-se.

- Punt de partida l'any 2018:
  - El 23% d'àrees de joc ofereixen diversitat d'activitats lúdiques
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - El 50% d'àrees de joc ofereixen diversitat d'activitats lúdiques

2a fita: Assegurar estàndards mínims de superfície i jugabilitat a les àrees de joc

Assegurar uns estàndards mínims de superfície i de jugabilitat en les àrees de joc, REDUINT el nombre de les que són excessivament petites (les de menys de 50m²) i RENOVANT les que tenen insuficients propostes d'activitats lúdiques diferents (les que no ofereixen ni tres activitats).

- Punt de partida l'any 2018:
  - El 4% de les àrees de joc tenen menys de 50m²
  - El 16% de les àrees de joc ofereixen insuficients activitats lúdiques
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - 0 % de les àrees de joc tenen menys de 50m²
  - 0% de les àrees de joc ofereixen insuficients activitats lúdiques

3a fita: Incrementar les possibilitats de joc amb aigua i sorra a espais lúdics i àrees de joc

Revertir el dèficit de joc amb elements naturals d'aigua i sorra als espais lúdics i àrees de joc, INCREMENTANT els espais per al joc d'esquitxar-se i per refrescar-se, així com possibilitats de joc amb sorra a les àrees de joc (siguin sorral·ls delimitats o superfície de sorra que no ha de cobrir necessàriament tota l'àrea per facilitar l'accessibilitat física).

- Punt de partida l'any 2018:
  - 2 espais pel joc d'esquitxar-se i refrescar-se
  - El 70% de les àrees de joc ofereixen possibilitats de joc amb sorra
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - 10 espais de joc d'esquitxar-se i refrescar-se (als districtes més allunyats de les platges)
  - El 80% de les àrees de joc ofereixen possibilitats de joc amb sorra

4a fita: Doblar els jocs amb reptes i gestió del risc en espais lúdics per a adolescents i joves

Doblar les possibilitats de joc amb reptes i gestió del risc pensades especialment per a adolescents i joves amb parcs esportius urbans per a monopati, patins i patinets (tipus skate parc grans), amb tirolines, amb tobogans gegants (de vesant o plataformes lliscants) i amb elements de joc amb repte d'alçada (de més de 3 metres, tipus xarxes tridimensionals).

- Punt de partida l'any 2018:
  - 4 parcs esportius urbans
  - 9 tirolines
  - 8 tobogans gegants
  - 10 elements de joc amb repte d'alçada
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - 10 parcs esportius urbans
  - 20 tirolines
  - 15 tobogans gegants
  - 20 elements de joc amb repte d'alçada

5a fita: Augmentar les oportunitats de joc compartit al conjunt de l'entorn urbà

Promoure el joc compartit i col·laboratiu i l'activitat física en grup a l'aire lliure, ARRIBANT A LA MEITAT dels elements de joc certificats aptes per jugar en grup i per a diferents edats (com gronxadors de cistella, tobogans amples, elements giratoris, etc.), i INCREMENTANT elements esportius a l'espai públic (tipus taules de ping-pong i cistelles de bàsquet fora de pistes esportives).

- Punt de partida l'any 2018:
  - L'11 % dels elements de joc afavoreixen el joc compartit
  - 191 taules de ping-pong
  - 84 cistelles de bàsquet
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - El 50% dels elements de joc afavoreixen el joc compartit
  - 250 taules de ping-pong
  - 150 cistelles de bàsquet

6a fita: Incrementar el joc inclusiu i l'accessibilitat

INCREMENTAR les oportunitats de joc de les persones amb diversitat funcional afavorint el joc inclusiu i l'entorn accessible a les àrees de joc mitjançant millores de disseny d'accessibilitat universal i augmentant els elements de joc certificats com a inclusius.

- Punt de partida l'any 2018:
  - El 25% de les àrees de joc són accessibles o amb elements certificats com a inclusius
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - El 100% de les àrees de joc noves i renovades són accessibles i amb elements certificats com a inclusius

7a fita: Millorar l'habitabilitat als espais lúdics amb wc, taules, fonts i ombreig

Millorar l'habitabilitat dels espais verds com a llocs de trobada social i espais lúdics INCREMENTANT la disponibilitat de lavabos (guinguetes-bar i altres), de taules de picnic, i també de fonts per beure aigua tant en espais verds, com a prop de les àrees de joc (menys de 50 metres), així com l'ombreig.

- Punt de partida l'any 2018:
  - El 18% de les àrees de joc tenen fonts d'aigua properes
  - El 78% dels espais verds tenen font d'aigua per beure
  - El 8,5% dels espais verds tenen lavabos
  - El 9% dels parcs i jardins tenen taules de picnic
- Punt d'arribada l'any 2030:
  - El 40% de les àrees de joc tenen fonts d'aigua properes
  - El 90% dels espais verds tenen font d'aigua per beure
  - El 20% dels espais verds tenen lavabos d'accés públic
  - El 75% dels parcs i jardins tenen taules de picnic o similar

8a fita: Doblar els patis adequats amb joc diversificat, coeducatiu i en ambient naturalitzat

Millorar els patis escolars per tal que afavoreixin la diversificació del joc i la coeducació en entorns més naturalitzats i sostenibles, DOBLANT els centres educatius públics de primària i secundària que compten amb patis adequats (amb criteris de jugabilitat, gènere i sostenibilitat) i usos comunitaris (més enllà de l'horari escolar), així com els que estan involucrats en processos de transformació dels seus patis.

- Punt de partida l'any 2018:
  - El 30% dels centres educatius públics s'estima que tenen patis adequats o estan en processos de transformació i amb usos comunitaris
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - El 60% dels centres educatius públics tenen patis adequats i amb usos comunitaris (un mínim de 120 patis)

9a fita: 100 entorns escolars com a llocs de trobada amb microintervencions

Millorar els entorns de tots els centres educatius de primària i secundària poc adequats ambientalment i per a la socialització, INCREMENTANT progressivament les microintervencions urbanes a les entrades escolars per adequar-les com a places i llocs d'estada que afavoreixen el joc fortuït.

- Punt de partida l'any 2018:
  - 4 entorns escolars millorats
- Punt d'arribada, com a molt tard, l'any 2030:
  - 100 entorns escolars millorats

10a fita: Augmentar l'activitat lúdica i física entre infants i adolescents reduint la bretxa de gènere

Revertir el sedentarisme i el dèficit de joc actiu a l'aire lliure en la infància i joventut de la ciutat, REDUINT significativament les taxes d'inactivitat física (activitat insuficient o sedentarisme) entre adolescents i joves (de 13 a 19 anys), en especial, les noies, així com el percentatge de nens i nenes (de 3 a 14 anys) que no dediquen ni un dia a la setmana a jugar al parc o al carrer. (Fonts: FRESC 16 i ESB 16/17- ASPB)

- Punt de partida l'any 2018:
  - El 29% de les nenes no juga cap dia al parc o al carrer
  - El 23% dels nens no juga cap dia al parc o al carrer
  - El 17% de les noies i joves amb inactivitat física
  - El 8% dels nois i joves amb inactivitat física
- Punt d'arribada l'any 2030:
  - El 18% de les nenes no juga cap dia al parc o al carrer
  - El 15% dels nens no juga cap dia al parc o al carrer
  - El 10% de les noies i joves amb inactivitat física
  - El 5% dels nois i joves amb inactivitat física

Breus conclusions i possibles propers passos

Per primera vegada Barcelona compta amb una diagnosi per aproximar-nos a respondre la pregunta sobre quines oportunitats de joc ofereix l'espai públic de la ciutat. Aquesta oferta lúdica tant important per viure en una ciutat cada vegada més habitable, saludable i inclusiva que té en compte la diversitat de necessitats i interessos de veïns i veïnes s'adreça, en primer lloc, al 15% de barcelonins i barcelonines que són infants o adolescents, també al 23% dels adults que en tenen cura i hi conviuen a casa. Però no només a aquest 38% de la població més directament interessada, sinó també al conjunt de la ciutadania, ja que incrementar l'activitat lúdica i física a l'aire lliure és un benefici per al benestar tant físic com mental de tothom, enriqueix la vida comunitària i, a més, ajuda a millorar l'entorn urbà perquè sigui més pacificat i verd.

La creació d'un sistema d'indicadors i la generació d'una base de dades que creua informació gestionada, principalment, per Parcs i Jardins i per Esports era una condició prèvia imprescindible per assentar les bases operatives per al disseny i planificació d'aquesta nova política pública local. A partir d'aquí, però, serà necessari continuar generant coneixement situat, aplicat i imprescindible per seguir avançant sobre infraestructura i, sobretot sobre usos lúdics. Aquesta necessitat de recerca no només va orientada a monitoritzar indicadors per a la rendició de comptes per part

de l'administració pública, sinó que també respon a la necessitat d'aprofundir en el concepte d'ecosistema lúdic i facilitar-ne la seva aplicació en la diagnosi i planificació en sintonia amb el marc de les superilles socials i urbanes.

En aquest sentit, també cal continuar produint coneixement i evidència per poder resoldre les mancances d'anàlisi qualitatiu sistematitzat, per exemple dels patis dels centres educatius o de l'activitat lúdica i física a l'aire lliure a l'entorn urbà i, molt important, de les dinàmiques comunitàries que es donen al voltant dels espais lúdics com a espais de trobada, convivència, conflicte, intercanvi i barreja social als barris. Així mateix, una altra recerca rellevant a desenvolupar seria l'avaluació dels impactes en la salut del Pla del joc a l'espai públic en la reducció del sedentarisme, l'obesitat, l'ús problemàtic de pantalles, els malestars de salut mental, així com la solitud i l'aïllament social.

De la mateixa manera, la qüestió de l'equitat també mereix major profunditat i un focus especial: sabem que, en general, als barris més desfavorits hi ha més obesitat infantil i més sedentarisme i, alhora, més vida al carrer. No comptem, encara, però amb cap anàlisi específic sobre les oportunitats de joc a l'espai públic des la perspectiva d'equitat que pugui territorialitzar les actuacions a partir del criteri de major necessitat social.

Finalment, aquesta política pública de joc, si bé no té antecedents a la ciutat, intersecciona i catalitza línies d'acció que concreten diversos aspectes d'altres polítiques locals recollides en plans i estratègies municipals com el del verd i la sostenibilitat, del clima, de l'urbanisme de gènere i de la vida quotidiana, d'accessibilitat universal, d'equipaments esportius, així com els d'infància, de joventut i d'envelliment. Per altra banda, també contribueix a assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 fent ciutats més inclusives, segures i resilient, tot adequant l'espai públic perquè sigui més apte als grups socials menys presents. Ciutats més a mida de les persones, començant per la infància.

Referències bibliogràfiques

AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA I CONSORCI SANITARI DE BARCELONA (2017). *Enquesta de salut de Barcelona 2016/17. Informe de resultats*. Disponible a: <https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2018/07/Enquesta-salut-Barcelona-2016-17.pdf>

AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA I CONSORCI SANITARI DE BARCELONA (2016). *Enquesta FRESC 2016 La salut i els seus determinants en l'alumnat adolescent de Barcelona*. Disponible a: <https://www.aspb.cat/documents/informe-fresc-30-maig-2017/>

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2019). *Pla del joc a l'espai públic amb horitzó 2030. Mesura de govern presentada al febrer de 2019*. Disponible a: <http://hdl.handle.net/11703/113764>

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2018). *Estratègia Barcelona dona molt de joc: cap a una política del joc a l'espai públic. Mesura de govern presentada al Ple municipal el 26 de febrer de 2018*. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/108294>

AJUNTAMENT DE BARCELONA (2016). *Omplim de vida els entorns del Districte Eixample. Mesura de govern presentada el juliol de 2016*. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/eixample/sites/default/files/documentacio/1606_omplim_de_vida_els_entorns_escolars_v5.pdf

AJUNTAMENT DE BARCELONA i IBE (2018). *Enquesta d'hàbits esportius de la població en edat escolar de Barcelona*. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/esports/sites/default/files/informe_presentacio_resultats_enq_habits_esp_escolars_2018_rp_2018_11_12_2.pdf

AJUNTAMENT DE BARCELONA i IBE (2017). *Enquesta d'hàbits esportius de la població adulta de Barcelona*. Disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/esports/sites/default/files/informe_complet_-_enquesta_dhabits_esportius_de_la_poblacio_adulta_de_barcelona_2017.pdf

AJUNTAMENT DE BARCELONA i IIAB (2017). *Enquesta sobre Benestar Subjectiu de la Infància a Barcelona*. Disponible a: <http://institutinfancia.cat/mediateca/prime-res-dades-lenquesta-benestar-subjectiu-infancia-barcelona/>

AJUNTAMENT DE BARCELONA i BARCELONA REGIONAL (2018). *Diagnosi de la infraestructura lúdica a Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Barcelona Regional.

AJUNTAMENT DE BARCELONA i BARCELONA REGIONAL (2017). *Serveis Socioambientals als espais verds de Barcelona*. Disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/111431/1/Estudi%20serveis%20socioambientals%20dels%20espais%20verds%20%20DEFINITIU.pdf>

BALL, D., GILL, T., i SPIEGAL, B. (2012). *Managing Risk in Play Provision*. London: National Children's Bureau.

COMITÈ DELS DRETS DE L'INFANT DE NACIONS UNIDES (2013). *Observaciones Generales sobre el derecho al juego CRC/C/GC/17*. Disponible a: <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2FPPrICAqhKb7yhsqlkirKQZLK2M58R-F%2F5F0vFw58qKy0NsTuVUIOzAukKtb440EtL5G5etAmvs6AwUE1aKL%2FeLXNzf5T64E7NlZr6137848REb2YcW3r1ykP3%2F>

CORTÉS, E., i TRUÑO, M. (2018, 27 de maig). Hacia una política de ciudad jugable. *ElDiario.es*. Disponible a: https://www.eldiario.es/catalunya/opinions/politica-ciudadjugable_6_775932412.html

HERRINGTON, H., LESMEISTER, C., NICHOLLS, J., i STEFIUK, K. (2007). *7Cs: an Informal Guide to Children's Outdoor Play Spaces*. Toronto: Consortium for Health, Intervention, Learning and Development (CHILD).

IIAB (2019). Informe *Parlen els nens i nenes: benestar subjectiu de la infància a Barcelona*. Barcelona: IIAB.

IIAB (2017). Informe d'observació etnogràfica d'àrees de joc de Barcelona. Una aproximació als usos i valoracions de les famílies. Disponible a: <http://institutinfancia.cat/mediateca/etnografia-arees-joc/>

IIAB (2017). *24 consideracions sobre l'espai públic amb perspectiva d'infància i adolescència. Document de treball*. Barcelona. Disponible a: <http://institutinfancia.cat/noticies/24-consideracions-sobre-espai-public-infancia/>

IIAB (2017). *Orientacions tècniques per a la renovació d'àrees de joc a Barcelona. Document de treball*. Barcelona. Disponible a: <http://institutinfancia.cat/mediateca/orientacions-tecniques-arees-joc-barcelona/>

ISGLOBAL (2015, 30 de juny). *Green Spaces and Cognitive Development in Primary Schoolchildren; A Prospective Study*. PNAS. Disponible a: <https://www.pnas.org/content/112/26/7937>

MAYOR OF LONDON (2012). *Shaping Neighbourhoods: Play and informal recreation. Supplementary Planning Guidance*. Londres. Disponible a: https://www.london.gov.uk/sites/default/files/osd30_shaping_neighbourhoods_play_and_informal_recreation_spg_high_res_7.pdf

PLAY ENGLAND (2016). *Quality in Play: Standards, assessment indicators and evidence – a manual*. Disponible a: <http://www.playengland.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/QualityInPlay2017web.pdf>

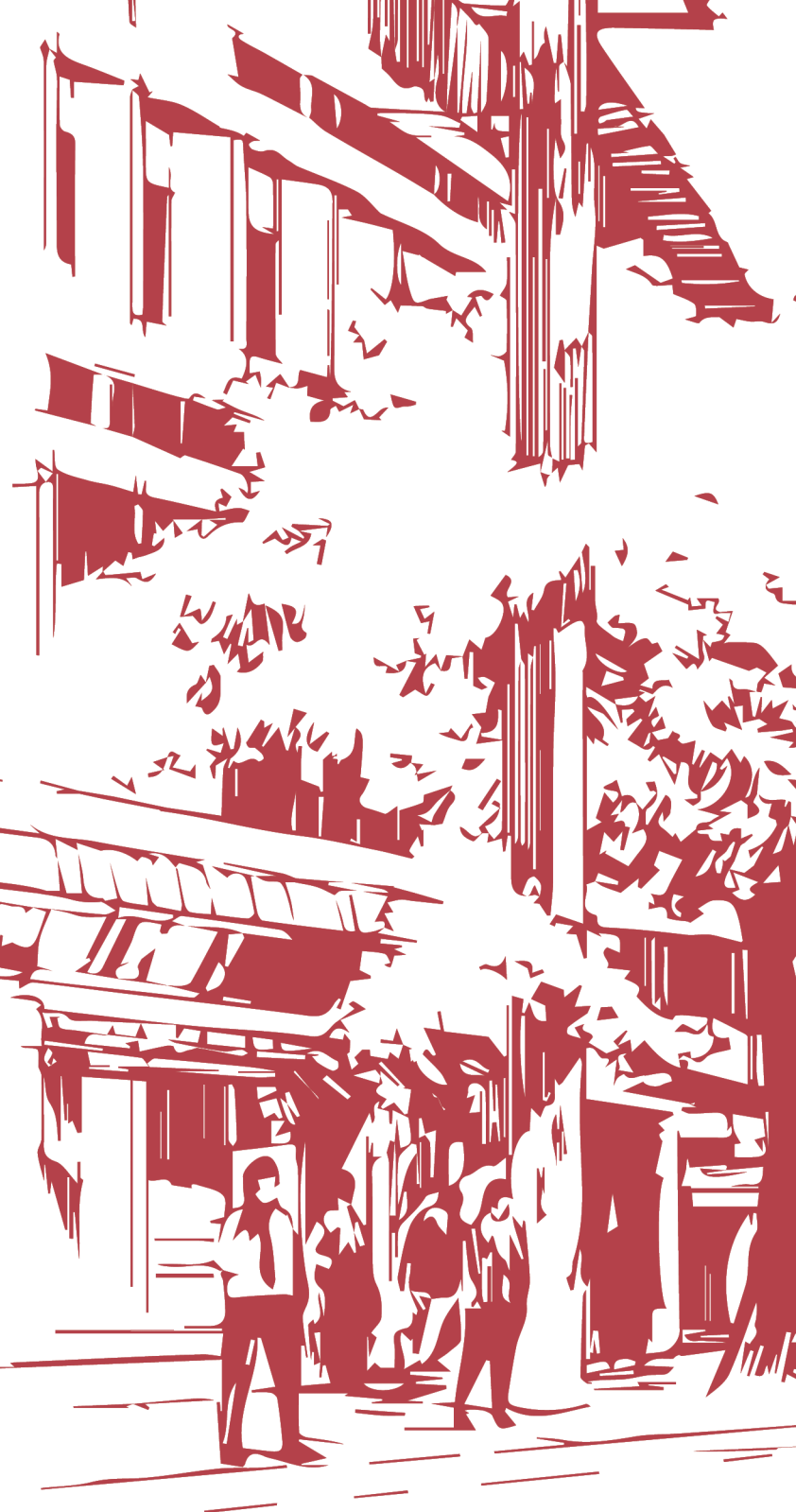
PLAY SCOTLAND (2010). *Getting it Right for Play. A Toolkit to assess and improve local play opportunities*. Disponible a: <http://www.playscotland.org/wp-content/uploads/assets/Toolkit.pdf>

SHACKELL, A., BUTLER, N., DOYLE, P, i BALL, D. (2015). *Design for Play: A guide to creating successful play spaces*. Bristol: Play England. Disponible a: <http://www.playengland.org.uk/media/70684/design-for-play.pdf>

STUDIO LUDO (2007). *London Study of Playgrounds: the Influence of Design on Play Behavior in London vs New York, San Francisco and Los Angeles*. Disponible a: <https://static1.squarespace.com/static/562e1f86e4b0b8640584b757/t/5a4cdf2f-0d929722a0ed3085/1514987350174/LondonFullStudyReport.pdf>

XARXA D'ACCESSIBILITAT I VIDA INDEPENDENT (XAVI)(2018). *Recomanacions per a unes àrees de joc accessibles i inclusives*. Barcelona: XAVI.

VOCE, A. (2015). *Policy for Play: Responding to Children's Forgotten Right*. London: Policy Press.

ANUARI
METROPOLITÀ
DE BARCELONA 2018